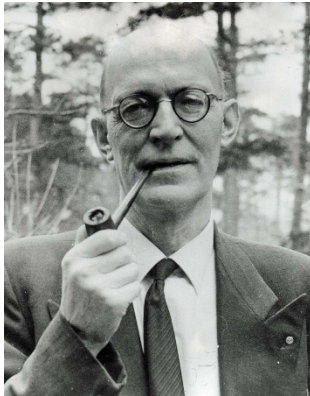

#128 Alf Palmstrøm

Alf var født i Sandefjord i 1901 som sønn av #55 Arnfinn og #56 Henrikke Palmstrøm. Alf utdannet seg til lege og arbeidet før og under krigen i Kirkenes. Etter krigen, i 1945 bodde Alf et år i Oslo der han arbeidet ved Rikshospitalet, dernest 2 eller 3 år i Molde før han bosatte seg i Kragerø som overlege og kirurg ved sykehuset der.

Alf giftet seg (1) med #129 Erry Erikson i 1928 og (2) med Erry's søster #130 Svea i 1942 etter at Erry døde i 1940. Han fikk barna #131 Gerd og #132 Inger med Erry, og #149 Grete med Svea.

Sidsel Palmstrøm forteller at hun gjennom barndommen har "hørt mange historier om bestefar Alf, han framstilles som en jovial, ujålete og nokså frittalende person. Både jeg og mine søsken har møtt tidligere pasienter som omtaler han som en real og direkte lege, som ikke gjorde forskjell på høy og lav". #165 Anne Tillier's mor fortalte at da hun i 1953 med en alvorlig giktfeber ble innlagt på Kragerø sykehus, var det Dr. Palmstrøm som på en real måte hjalp henne ut av sykdommen. Han fortalte sin pasient at han i tidsskriftet 'Det Beste' hadde lest om kortison og spurte om dette kunne være noe å prøve. Hun kunne også fortelle at ved en anledning kom Dr. Palmstrøm inn på sykerommet like etter et legebesøk og spurte om hun hadde sett pipen hans (som han hadde lagt igjen i sengen). På den tiden var Alf's datter Inger sykepleier på sykehuset. Alf døde i 1967, 66 år gammel.

I det følgende er det en beskrivelse av Alf Palmstrøms virke i Kirkenes, forfattet av (vennen?) Rolf Randa:

Doktor Palmstrøm – friluftsmannen

Fortsatt er det mange i Sør-Varanger som vet av og husker doktor Alf Palmstrøm. I sitt arbeid i Kirkenes før og under krigen gjorde han en stor innsats. Han har fått en egen vei oppkalt etter seg, og flere steder kan man lese om ham og hans legegjerning. Men mannen hadde også litt fritid, og den er lite omtalt. Fra min barndom på Langvasseid var doktor Palmstrøm et navn som ble mye nevnt når folk møttes. Mange her kjente ham og familien hans personlig. Det var nemlig Langvasseid som hadde vært deres utgangspunkt for de mange turer innover fjellet. Som barn syntes jeg det var mest spennende å høre onkel Mathis fortelle om Palmstrøms første operasjon. Allerede som syvåring var han så fasinert av legegjerningen at han skar seg i tåa og sydde igjen, bare for å se om han fikk det til. Mathis og Palmstrøm var omtrent jevnaldrende. Senere skjønte jeg at

som syvåring hadde nok Mathis større oppgaver enn å sy kjøttsår. Han lærte om reindrift hjemme og strevde med å lære norsk på skolen. Da de senere møttes var det nok med gjensidig respekt og beundring for den andres verden og virksomhet. Oppe på fjellet møttes de nok ofte, reineieren og friluftsmannen.

Palmstrøm-vann

Alf Palmstrøm var født i 1901 og kom til Kirkenes som lege i 1927. På den tiden var de første arbeiderne ved AS Sydvaranger begynt å sette opp gammer og hytter til fritidsbruk. Ikke store boliger som i dag, men innsmett på

noen få kvadratmeter. Byggematerialer var ofte kassebord fra anlegget. Selv om helgene var korte var man ikke redde for å bygge hytter langt av lei. Etter arbeidstid lørdag startet man både en og to mil innover fjellet fra Sandnes eller Langvasseid, sommer som vinter. Doktor Palmstrøm benyttet området mellom Langvasseid og Sandnesdalen når han gikk på fiske og jakt med sin engelsksetter. Her fant han seg en hyttetomt ved det vannet som på kartet i dag heter Palmstrøm-vann. Det ligger ved Gjeddebekken på østsiden av Sandnesdalen.

Staselig hytte

Allerede i 1928 fikk Palmstrøm laftet opp en hytte i plank. Jeg mener denne hytta ble fraktet innover fjellet med rein. Palmstrøm fikk i alle fall Mathis Randa til å frakte en ovn inn til hytta. Den turen gikk på skareføre via Sandnesdalen. Palmstrøms hytte var større og mer forseggjort enn det som var vanlig på den tid. Men så ble den også mye brukt, både av ham selv og familien. Sommerstid var det greit å gå de 12 kilometerne innover fjellet fra Langvasseid. Men når mørket senket seg ble det verre. Det hendte sågar engang at kona Erri og hennes søster Svea og bror Sten Eriksson måtte overnatte ute under åpen himmel på tur fra Langvasseid.

Barna med på fjellet

Palmstrøm nøyde seg ikke med bare å være på hytta og fiske der. Far kunne fortelle at han var en ivrig fjellvandrer, og at han hadde hatt en båt i Kartsajärvi (Brannvann), mange kilometer lenger sør. Men etter den ufrivillige overnattingen ute fant familien ut at det ble litt for tungvint å ha hytta så langt inne på fjellet. Dessuten hadde to døtre meldt sin ankomst tidlig på trettitallet. Den yngste pleide å sitte i ryggsekken på tur innover til hytta. Familien fant en ny hyttetomt nærmere bygda. Den lå i nordenden av Skaidivannet. Siden hytta var laftet var det ikke så mye mer enn arbeidsinnsats som trengtes for å flytte byggverket. Den nye tomten lå lunt og idyllisk til. Da gjorde det kanskje ikke noe at et godt røyevann var byttet med et vann fullt av harr, abbor og gjedde. Et bilde i vårt familiealbum viser Palmstrøm-søstrene med et knippe harr. Yngstejenta Inger sitter med en håv i hendene. Det var fiskeredskap god nok om våren når harren gikk opp i bekkene for å gyte. Når hytta nå var vel plassert nærmere bygda ble den og området rundt flittig benyttet. De to døtrene fikk oppkalt små vann etter seg. Gerd- og Ingervann er ennå kjent av enkelte i bygda. Det er også Doktorvann, som er det siste vannet man passerer før man kommer frem til Skaidivannet.

Sorg, krig og kjærlighet

Men så ble fru Erri syk og døde i 1939. Året etter brøt krigen ut. Som doktor ble Palmstrøm nå omtrent uten fritid. Erris søster Svea tok seg da av jentene. Hytta på fjellet ble fortsatt et fristed for dem når sjansen bød seg. Fristed ble også Langvasseid, hvor døtrene oppholdt seg flere av krigssomrene. De bodde da hos Edvard Hesenget. Her var det mange barn hjemme, selv om de var noen år eldre. Tross en aldersforskjell på vel 20 år var Edvard og Palmstrøm det man vel kan kalle for gode busser. Stod for en støyt og slengte med leppa til hverandre. Alltid møttes de når Palmstrøm var på tur til eller fra hytta. En sommer under krigen ble Hesengets gutter vitne til en luftkamp mellom et russisk bombefly som kom innover Langfjorden og en tysk jager som kom fra Høybukta. Russeren fløy sørvestover, og haleskytteren greide å skyte ned jageren. Tysk personell kom litt etterpå, startet innover fjellet og berget ned den skadede tyske flygeren. Senere kunne Palmstrøm fortelle at de hadde funnet fallskjermen til denne flygeren. Guttene på gården dro da innover og fant skjermen. Det flotte silkestoffet ble rengjort og havnet snart på symaskina. Silkeundertøy til jentene på gården var ikke hverdagsklær.

Palmstrøms jenter satte pris på oppholdene på Langvasseid. Etter somrene sendte de hilsninger og bilder tilbake, bilder som vitner om lykkelige dager i krigsårene. En sommer var også en venninne, Gudrun (Søssa) Nordvik, med fra Kirkenes. Innimellom var de med tante Svea og faren inne på hytta. Kjærligheten mellom de to voksne blomstret snart og de ble gift. Før krigen var omme fikk de en datter, Grete.

Trasig krigsslutt

Men med krigens slutt var det også slutt for hytteliv på fjellet, og for kompisen Edvard Hesenget. Han døde høsten 1944, i en alder av 64 år. Det gikk hardt innpå ham å se buskapen bli drept, og gården gå opp i flammer. At livsverket ble lagt i grus tappet hans mot og krefter. Han hadde derfor ikke noe å stå i mot med da han ble syk. Inne på fjellet tok samtidig de sovjetiske reinkompanier Palmstrøms hytte i bruk. Hele vinteren var de der, inntil de på vårens skareføre dro de tilbake over Pasvikelva. Samme sommer besøkte Alf Palmstrøm sin kjære hytte for siste gang. Inne så det trasig ut etter vinterens skjødesløse gjester. Der var det ikke lenger noe som minnet om stemningsfulle kvelder i familiens skjød. Utenfor lå hermetikkboksene og

annet søppel i dunger. For Palmstrøm ville stedet aldri bli det samme igjen. Da han kom ned til bygda overdro han hytta vederlagsfritt til enkefru Anna Hesenet. Alf Palmstrøm reiste så med sin familie til Kragerø, hvor han døde i 1967. Han ble bare to år eldre enn Edvard på Langvasseid.

Fortsatt spor på fjellet

Hytta på fjellet ble etter noen år flyttet enda nærmere bygda. Tuftene og noen etterlatenskaper finnes fortsatt ved Skaidivannet. Da jeg var innom der for et par år siden gikk jeg etterpå videre langs vannkanten til noen enorme steinblokker mellom bjørketrærne. I en dyp kløft mellom to steiner et stykke fra vannet lå restene av en liten båt med årer. Her var den altså, jolla som far så mange ganger hadde undret seg over hvor ble av. For de fant den ikke ved hytta etter krigen. Jolla, som Palmstrøm hadde flyttet med seg rundt på fjellet, hadde han nok selv gjemt her høsten 1944. Ikke visste han, da han snudde den mellom steinene, at han med det avsluttet et kapittel i sitt og familiens liv. For etterpå kom frigjøringen av Sør-Varanger. Den ødela deres hytteidyll for alltid.

Rolf Randa

Du kan lese mer om Alf's innsats i Kirkenes under krigen [her](#) (128_Alf_P-innsats_under-krigen.pdf)

Noen familiebilder

Harrfiske.
I overall står Søsna Nordvik og Gerd Palmstrøm med et knippe harr mens snøflekken fortsatt ligger i lia bak. Inger sitter med en håv i hendene og tante Svea holder en trekopp.

Alfs døtre Inger og Gerd, samt tante Svea. Bildet er tatt ved Doktorvann i 1941. (Svea sitter med en blikkbolle i hendene, så de er nok på blåbærtur.)

Alf og døtrene Inger og Gerd, antakelig tatt i Kirkenes under krigen.

Alf Palmstrøm er omtalt i disse bøkene:

"Ellisif Wessel - en biografi» 2008, av Steinar Wikan.

#145 Sidsel Palmstrøm forteller at forfatteren besøkte hennes mor (#140 Inger Palmstrøm), noen år før hun døde. Passasjer i boka som omhandler Wessels vennskap med Alf Palmstrøm er blant annet basert på Ingers beretning. Alf Palmstrøm og familien fungerte som Wessels velgjørere og beskyttere under krigen. Boka er forøvrig en svært interessant og lærerik beretning om et usedvanlig liv.

«Grense Jacobs elv» 2010, Roman av Kjartan Fløgstad.

«Hvis vi overlever krigen» 2013, av Bjarnhild Tulloch (f. Wian).

Forfatteren er født i Kirkenes og forteller om krigsårene sett gjennom et barns øyne. Alf Palmstrøm er omtalt i boka.